

פרשת חיי שרה

זהר

**וַיְהִי** חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (בראשית כג א) רבי יוסי פתח ואמר (יונה א טו) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו הכא אית לאסתכלא מאי טעמא ארעישת ימא עליה דיונה ולא ארעישת עליה ארעא כיון דהוה אזיל בגין דלא תשרי עליה שכנתא ימא (עלאה) אמאי אחיד ביה כד הוה אזיל אלא ודאי<sup>6</sup> מלה באתריה הוה ים תנן ים דמיא לרקיע<sup>7</sup> ורקיע לכסא הכבוד ובגין כך ימא אחיד ביה ונטל ליה | בגין דהוה עריק | מקמי ימא ערק (נ"א ומקמי ימא<sup>8</sup> שרא<sup>9</sup> דוכתא) | שדי ימא ידא ביה בדוכתא<sup>10</sup> | נ"א תשרי ידא בדוכתא | וישאו את יונה ויטילוהו אל הים:

**"ויהיו** חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים". רבי יוסי פתח ואמר, "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו". כאן יש להסתכל למה הרעיש הים על יונה ולא הרעיש הארץ עליו, כיון שהיה הולך כדי שלא תשרה עליו השכינה, למה הים (העליון) היה אווז בו כשהיה הולך. אלא ודאי היה הדבר במקומו, ים. שנינו, הים דומה לרקיע, והרקיע לכסא הכבוד, ולכן הים אחז בו ונטל אותו (משום שהיה בורח) ברח מלפני הים, (נ"א ומלפני הים בו שרתה יראה במקומו), הים זרק בו יד במקומו (נ"א תשרה היד במקומה). "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים".

**אוליפנא** כד הוה נטלי ליה וטבעי ירכוי בימא הוה ימא שכיך זקפין ליה אתרעיש ימא כל מה דטבעי ליה הכי אשתכיך ימא עד דאיהו אמר שאוני<sup>11</sup> והטילוני אל הים מיד וישאו את יונה<sup>12</sup> ויטילוהו אל הים כיון דאתרמי בים פרחא מניה נשמתיה<sup>13</sup> וסלקא עד כרסייא דמלכא ואתדנת קמיה ואהדרת ליה נשמתיה ועאל בפומא דההוא נונא<sup>14</sup> ומית נונא לבתר אתקיים ההוא נונא ואוקמוה:

**למדנו**, כשהיו נוטלים אותו ומטביעים את ירכיו בים, הים היה שוכך, מרימים אותו, והים רועש, כל מה שטביעים אותו, כך היה הים שוכך, עד שהוא אמר שאוני והטילוני אל הים, מיד, "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים". כיון שנזרק בים, פרחא ממנו נשמתו ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו. וחזרה לו נשמתו, ונכנס בפי הדג ההוא ומת הדג. לאחר מכן התקיים אותו הדג, ופרשוה.

תוספתא

**וַיְהִי** חיי שרה<sup>15</sup> (בראשית כג א) גופא דמתניתין<sup>16</sup> אנן קריבין הוינא שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא אתפשטת בעלמא קל מתבר טורין ומתבר טנרין תקיפין עלעולין רברבין

**"ויהיו** חיי שרה". גוף המשנה, אנו היינו קרובים, שמענו קול מתהפך ממעלה למטה מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים חזקים,

מאיר הזהר

ככח רב מאמא ליסוד הנוק' למיקון מ"ן שלה, וחו שאוני למעלה והטילוני בכח אל הים. ולהיות שכוונתו היתה לכבוד ישראל וכמו שאמרו רז"ל, שמשז שהגויים קרובים לשון, אז משז שיזכו הם לאיזה שפע מאמא שבה המשנה ויגרע כח הקדושה, לכן זכה שנעשית מששמו, כי פרחא מניה נשמתיה, שהיתה פגומה בכיצוה הנבואה, וכו' אכן ככה משבחו זכה כי ואהדרת ליה נשמתיה, בהודרת שפע ממחא סתימאה ששם שורש אי, ושם סוד טל המחיה מתים (רמ"ו).  
**ט.** עי' דע"ה ח"ב ס ע"ב בענין הקשר שבין אליהו ליונה, מאחר שהם מהגזרות דנוק'. י. יונה הוא מסוד יחזק מסטרל דנוק', וזכה נבין טעם שהולך למוט מיתה גמורה להיוטו מגזרות הנוק' מה שאין כן יחזק שהיה מגזרות הוכר העמידות להגמן לנוק', ולכן היה די לו בעקידה וכו' [אותה הבחי' הנקראת טפה דיוסף, נתנה אליהו אל יונה בן אמיתי בן הזרפית כשהחיה אותו. ח"ס מ"ש צוהר צפרשמ ויקהל (דף ק"ז ע"א): מנא יונה מחיליה דלליה קא אחי, ודא איהו בן אמיתי, כד"ל ודבר ה' בפיך אמת - שער הגלגולים - הקדמה לבן (רמ"ו).  
**יא.** הוא יסוד דקליפת נוגה שהוא נגדי ליוסף שנאמר בו (מת, טו) וידגו לרוב, כי השנה הקליפה לשלוט בו, אבל היה לרעמה כי מת אותו דג ותזר להתקיים. והוא סוד תיקונו של יונה כי זכה להחזיר לקדושה אותה קליפת נוגה שהיתה מנגדו (רמ"ו). **יב.** אולי היתה המשנה ארוכה והעתיקו ממנה גוף ועלמות המשנה בקיצור מופלג וחו גופא דמתניתין. ז"ח (נ"א). **יג.** פירוש למ' (נ"א).

**א.** כסא הוא שכניה והיא ים כדגש המ"ס (יהל אור). ר"ל ים מורה על בחינת הדין שבמ' ומבחינת הדין הזה היה צורך ע"כ בחינת דין זה בעלמא פגעה בו. א"מ (נ"א). **ב.** בחינת ים שהיא ציבור הנוק', והיינו צבור השפעתה לצריאה, וכו' אמא מקנגא בצרכייה שהיא בצריאה, והוא שממנה"י שלה משפעת הארתה דרך תנה"י דועיר אל תנה"י דחל ומשם אל הצריאה, וחו ים דמיא לרקיע, הוא סוד רחל מקבלת מו"א, ורקיע שהוא ז"א, לכסא הכבוד היא אמא כנודע (רמ"ו). ים שהיא המלכות דומה לרקיע שהוא ז"א ורקיע שהוא ז"א דומה לכסא הכבוד שהיא בינה צבור אימא מקנגא בצרכייה (מ"מ). **ג.** כיון שהמלכות יש לה הארה מהבינה שנקראת כסא הכבוד והבינה דיין מתערין מיי הומהגזרות שבה נבנית המלכות ולכן ימא שהיא המלכות אחיד ציה שהים רומן לדין (מ"מ). **ד.** "ציה" נוסף דפ"ו. ה. "יראה" נוסף דפ"ו. ו. בדוכתיה (דפ"ו) ז. והנה כל נבואה היא מנד אמא המקנגת בצריאה, וכו' יונה כשרצה לכבוש את נבואתו מקמי ימא ערק, פי' ממנה שהוא לפני הים וקודם לו, דהיינו מלפני אמא המאירה בצריאה, ולכן שדי ימא ידא ציה בדוכתהא, הכי גרסינן, וירצה ששלחה בו ידה החוקה במקומה, כי י"ד וי"ס שוים הם שסודם ה' גבורות. וכו' והיינו שדי ימא ידא ציה בדוכתהא, כי בכבישת נבואתו מנע אור אמא מן הצריאה, ולכן אתרגיש ימא דווקא (רמ"ו). **ח.** היתה כוונתו שבכה משבחו בקיבול מיתחו לכפרה מעלה ששמו עד כסא הכבוד היא אמא שנגדה פשע, וזכה תחוקן נשמתו ותרד

# פרשת היי שרה

דף קנא ע"א<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

רוחות סערות חזקות עולות, אזנינו פתוחות. היה אומר במסעיו, אעיר הישנים, הדוממים, שינה בחוריהם, עומדים על עמדם. המלך שמדבר (ולא עברו, נמצאו) שומרי השערים, שלטון של יראים רבים עומד על עמדו. כולם לא מרגישים ולא יודעים שהספר פתוח ובשם נכתב, ודומה עומד ונטול בחשבון, ושוכני עפר שבים לחוק, וקרוב טוב להיות ממונה עליהם, אינם חושקים בגלגול והפוך. נופלים ולא עומדים, נמחים הרשעים מספרו של דומה, מי יבקש אותם ומי ישב בחשבונם. אוי להם, אוי לחייהם, אוי לרגשות שלהם (לנפשותם), בשבילם נאמר "ימחו מספר חיים" וגו'.

סלקין אודננא פתיחן הוה אמר במטלנוי קוין קוציתא דמויכ דמימין שינתא בחוריהון קיימין בקיומיהון מלכא (דממלל) [דמללא] (נ"א) ולא אעברו אשתכחו) נטרי תרעין" שליטא [דחילין] (שמליון) סגיאין קם בקיומיה כלהו לא מרגשן ולא ידעי דספרא פתיח ובשמא אכתוב ודומה קאים ונטיל בחושבנא ודיירי עפרא תייבין לבר וקריב טב לאתמנאה בהו לא תאיבין גלגולא והפוך נפלין ולא קיימין אתמחון חייבין מספרא דדומה מאן יתבע לון ומאן יתיב בחושבנהון ווי לון ווי לחייהון ווי לרגשיהון (ס"א לנפשיהון) בנינהון אתקרי (תהלים סט כט) ימחו מספר חיים וגו'.

## מדרש הנעלם

"ויהיו". רבותינו פתחו בפסוק הזה "לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים". שנו רבותינו, היוצא לדרך יתפלל שלש תפלות, תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרך על הדרך שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפילו יחד יכול לעשותם, ששינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלול אותן בשומע תפלה.

ויקין רבנן פתחי בהאי קראי (שיר ז יב) לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים תנו רבנן היוצא לדרך יתפלל שלש תפלות תפלה שהיא חובה של יום ותפלת הדרך על הדרך שהוא עושה ותפלה שיחזור לביתו לשלום ולימא [להו להני] [ליה הני] שלשהי אפילו [באחד] (באיזה) יכול למעבדיה דתנינן כל שאלותיו של אדם יכול למכללינהו בשומע תפלה:

**אמר** רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כולם עתיד לתת את הדין. ששינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב "גלמי ראו עיניך", אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, כולם ראו עיניך שעיינת בהם. "ועל ספרך כולם יכתבו", ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו. אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו שלא מסתכל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו כבהמה הזו שלא משגחת ולא יודעת. אמר רבי בון, וכי דוד נקרא גולם שאמר את הפסוק הזה. אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, "גלמי

**אמר** רבי יהודה כל עובדיו דבר נש כתיבין בספרא הן טוב הן ביש ועל כלהון עתיד (י) למיתן דינא [דתנינן] (ד) אמר רב יהודה (אמר רב) מאי דכתיב (תהלים קלט טז) גלמי ראו עיניך אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא כולם ראו עיניך שעיינת בהם ועל ספרך כלם יכתבו (תהלים קלט טז) ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא הילכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם והיינו [ה]הוא דלא מסתכל בנשמתא קדישא אלא כל עובדיו כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת אמר רבי בון וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו גלמי

## מאיר הזהר

אפילו באחד וכו' (רמ"ז). פ. על הטוב אם עשאו שלמות ועל הרע לפי מדרגתו כה הוצר הרע שהיה לו כשחטא אם שוגג או מזיד וכו', ולפי מהשבתו חטאו אם לתאבון או להכעיס, וכיוצא בזה פרטים רבים. וגם עיני נרמו בפסוקנו שהרי מדבר בשבת שני חיי שרה ללמדנו שגמרו צדיק דין העליון שכולם השוו לטובה וכדפי' רש"י, (וה"ס) [והוא הדין] צמות כל אדם שה"ס פירוד שרה מאברהם, הפרד הגוף מהנפש (רמ"ז). ית. כגולם (רמ"ז). יע. דע שהאדם שאינו נוהר ומשתדל להשתלם תמיד הוא גולם ממש בלי נורת פלגוף, שהרי פרטופו של אדם נשלים בתרי"ג מנאות כנגד איברי הפלגוף ויטווי נשמחו, והרי הוא בצחינת הקטנות, כעין מלכות צהימה צדוק נקודה ועומדת באחור ואין לה כח ועינים להשגיח צהי"צ וכו', וכן האדם ממש נבנה ונשלים לפי מעשיו (רמ"ז).

ד. היינו מטטרון. א"מ (נ"א). טו. ג' כלי ז"ן יורדים לבי"ע להמיות העולמות ולהעלות הדיבורים. וגם נודע שביום הוא מיקון כולל בכל העולמות דבי"ע אבל צרצית הוא צבריאה לנד. וז"ס כנסת ישראל לדודה לכה דודי נלא השדה וגו', כי השדה הוא מקום הקליפות ושם הוא היצירה ביום, ולנינה צכפרים, הוא צלילה, וכפרים הם סוד ההיכלות [דצריאה] שהם צנות העיר הגדולה מלכות דאזילות, והיא היא המתמננת ומתפללת לדודה שילך עמה בכל אותו הדרך של צ"ע לשמרה מכל פגעים רעים, וכדי שתוכל לשזב לציתה העליון אחר שמעשה המוטל עליה שהוא צירורי נדמיה מדי יום ציומו והיא היא חובה של יום, וזה צכח הצדיקים, וכמו שנרמו בפסוק שלאחריו נשכימה לכרמים, שדרשו רז"ל על צמי כנסיות וצמי מדרשות. ולעומת כן היוצא לדרך יתפלל (רמ"ז). טז. אם הוא צריך לאמון כל אחת ואחת בפני עממה. ומשני

זהר

**בא** וראה, בשעה שאדם עולה על מטתו בכל לילה ולילה, נשמתו יוצאת ממנו ונדונית לפני בית הדין של המלך, אם זכאי להתקיים, חוזרת לעולם הזה. והדין הוא בשני צבעים, שהרי אין דנים את האיש על הרעות שהוא עתיד ומזומן לעשות, שכתוב "כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם". ולא תאמר שדנים אותו על הטובות שעשה לחוד, אלא להיטיב לו על אותם טובות של עכשיו, כמו שנתבאר. ודנים אותו על זכויות שעתיד לעשות, ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע, משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכיו שהוא עושה, להיטיב לכל, ולא דן את האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ולכן נידון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

**תא** חזי בשעתא דבר נש סליק בערסיה כל ליליא ולייליא נשמתיה נפקת מניה ואתדנת קמי בי דינא דמלכא<sup>א</sup> אי זכאה לאתקיימא אתהדרת להאי עלמא ודינא הוא בתרין גוונין דהא לא דינין ליה לבר נש על בישין דאיהו עתיד וזמין למעבד<sup>ב</sup> דכתיב (בראשית כא יז) כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם ולא תימא דדינין ליה על טבין דעביד לחוד אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר ודינין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד ובגינייהו אשתזיב<sup>ב</sup> אף על גב דאיהו השתא חייבא בגין דקב"ה עביד טיבו עם כל בריין<sup>ב</sup> וכל ארחוי דאיהו עביד לאוטבא לכלא<sup>ב</sup> ולא דאין לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד ובגין כך אתדן בר נש קמי קב"ה:

**בא** וראה, כיון שהטילו את יונה לים, מה כתוב, "ויעמוד הים מזעפו", הים העליון. מה זה "ויעמד", שעמד בקיומו כראוי. הוא בעמידה כשהרוגז שוכך. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמעוברת ומקשה ללדת, וכשמולידה שוכך הרוגז. כמו כן כשהדין שורה בעולם, לא שוכך ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמוד במקום שלם ולעמוד בקיומו. זהו שכתוב "ובאבוד רשעים רנה". וזה בארנו. "באבוד רשעים רנה", והרי כתוב "החפוף אחפוץ מות רשע", והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים.

**תא** חזי כיון דאטילו ליה ליונה בימא מה כתיב (יונה א טו) ויעמוד הים מזעפו הים עלאה מאי ויעמוד דקאים בקיומיה כדקא יאות בעמידה איהו כד רוגזא שכיך בשעתא דדינא שריא בעלמא ההוא בי דינא איהו כאתתא דמתעברא<sup>א</sup> וקשיא לאולדא וכד אולידת שכיך רוגזא<sup>א</sup> הכי נמי כד דינא שריא בעלמא לא שכיך ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא<sup>א</sup> כדין הוא נייחא דיליה<sup>ב</sup> למיקם בדוכתא שלים<sup>ב</sup> ולמיקם בקיומיה הה"ד (משלי יא י) ובאבוד רשעים רנה והא אוקימנא<sup>ב</sup> באבוד רשעים רנה כד"א (יחזקאל יח כג) החפוף אחפוץ מות רשע והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא<sup>ב</sup> אלא כאן

מאיר הזהר

על אמנע, באשר הוא שם, ובשכר צטט דחסדים דנין על העבר ועל העמיד תחלה וסוף (יהל אור). א. המנוחות שעשה אותם האדם כבר צוטטם מתיבס לו, וכ"ש שששילם ניגול. אבל המנוחות שעמד לעשות מיליים אותו דווקא אבל לאו לאוטבא ליה (מ"מ). ד. פי' אפילו עם הרשעים. וגם רומז שהש"ת גופה את הטוב המעומד אל הכוללות ושלכן מקיים הרשע שעמד להיטיב אל הכולל. ה. זו מדה אחרת לאוטבא לכלא אפילו אל העמיד לנח לעולם, כגון אותו צן הרשע המוכן להולד (רמ"ו). ו. ענין קושי הלידה הוא מחמת אחרת הנחש בה ומכחו היא מלאה דינים קשים ודמי טומאה שהם המעכבים הולדת הולד (רמ"ו). ז. כי כבר נעשה מדה הדין ונפרדו הדמים והדינים ואין להם עוד אחיזה באשה, ואדרבה אז הדם נהפך לחלב לקיום הולד (רמ"ו), עי' אריכות ציהל אור. ח. כי הלא אין חפץ הדין העליון שיתקפו ויגדלו השוטרים שהן הקליפות רק כל חפצו שלא יהיה להם קיום ושיצלב המות, והענין שלא יתפשטו הדין ממדרגות הקדושה אל של אלהים אחרים שאין כוונת הבורא לנמנומי מדה שפלה ופחותה שהיא הנקראת קליפה, אלא רצונו יתברך ציטוטם הגבורות בצמי' שתייהה מכילן דרחמי, ודוק והבן, ולכן גזר שיעשה דין צמטאים (רמ"ו). ט. היינו ציטוטם הגבורות (רמ"ו). י. היינו שאין הדין יולא חוץ למקומו שהוא מקום הקדושה (רמ"ו). יא. בפרשת נח דף סא ע"ב (רמ"ו). יב. כד"א החפוף אחפוץ מות רשע והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא<sup>ב</sup> נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא<sup>ב</sup> כד"א החפוף אחפוץ מות רשע". עי' מגילה י ע"ב וכן סנהדרין לג ומצואר

א. צא ליתן טעם למה לפי האמת לא מת יונה כדין כובש נבואתו וכו', והענין שכל נשמה מסתלקת צלילה לעלות ליסוד הנוק' בסוד מ"ן, ואתדנת קמי צי דינא, ה"ם הגבורות אשר ציטוט רחל, והיינו ממש צי דינא, שהן מתעוררות לעיין דין כל אחד ואחד אם ראוי הוא ליכנס בתוך היסוד הוא גן עדן אם לאו. ח"ש אי זכאה לאתקיימא וכו', ור"ל אם צד הטוב שבו עדיף חיליה לעמוד נגד צד הרע, כי צוה תלוי קיומו שיהיה לו כח לדחות סיגי הליחות ולעשות צירור הנוק', ואז חוזר לצוה למטה [ולהכנס בגופו] (רמ"ו). ר"ל ש"ע"ז מרמז יונה וכנ"ל ובשציל שאת"כ קרא על יונה חיה (יהל אור). ג. לעשות אחיה מעשה זרין שיקדמו לו שני דברים. האחד הוא החפץ והרצון והיינו דאיהו עמיד כי ממנו לא יצטר מלעשותו שהרי הוא כבר מעומד לבן, והשני היא היכולת וההזמנה להוליא לפועל, ח"ש ומיין וכו'. התרין גוונין שאמר הם, הראשון לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא, פי' גם שהוא איש רע צמעשו איש יש לו אחיה מעשה טוב שכבר עשה ויעיל לו להחזיר נשמתו לשלם לו על פניו להאבדו, וכו' והשני הוא ודיני ליה על זמין דאיהו זמין למעבד, הבן היטב שלא אמר על טבין כמו שאמר צמחילה, שאין הכוונה על אחו מזהו שיעשה דלא עדיפא מאותה שכבר עשה שאמרנו שמשלמים על פניו ואין כוונה יפה להגין עליו על העמיד, אלא אמר זמין והיינו אחו טובה שצוה לישראל על ידו או שיעשה תשובה שלימה או שצמחנגלג היא טיקלא יפול לו אחיה ניגול טוב בגורלו דיפוק מיניה זרעא מעליא (רמ"ו). החסדים גבורים על הגבורות כנ"ל למתקם, וכו' כי שכר ועונש הם ממו"ג ועבר והוא ועמיד הם תחלת וסוף ואמנע, וצעונש מסק' דגבורות דין

## פרשת חיי שרה

דף קכא ע"ב<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

אלא כאן קודם שנשלמה סאתם, וכאן אחר שנשלמה סאתם (יש לו נחת).

"ויהיו חיי שרה". מה שונה כאן שכתובה מיתתה בתורה מכל נשות העולם שלא כתובה כך מיתתן בתורה. אמר רבי חייא, ולא, והנה כתוב "ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה", וכתוב "ותמת שם מרים" וגו', וכתוב "ותמת דבורה

קודם דאשתלים קיסטא"י כאן לבתר דאשתלים קיסטא [נ"א] אית ליה נייחא):

ויהיו חיי שרה (בראשית כג א) מאי שנא הכא שרה דכתיב מיתתה באורייתא מכל נשי דעלמא דלא כתיב הכי מיתתהון באורייתא אמר רבי חייא ולא והכתיב (שם לה יט) ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה וכתיב (במדבר כ א) ותמת שם מרים וגו' וכתיב (בראשית לה ח) ותמת דבורה

### מדרש הנעלם

ראו עיניך קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. "ועל ספרך כולם יכתבו", מי הם, "ימים יצרו", בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם", שלא נשאר אחד מהם.

**אמר** רבי בא, למה. אמר לו, בא וראה, כולם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכולם לקו באותו ענין ממש. בא וראה, אמר רבי יהודה, דמותו של אדם הראשון ויופיו היה כזה הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

**שכך** דרכו של הקדוש ברוך הוא, נותן עושר לאדם, למה, לזון את העניים ולעשות מצוותיו. אינו עושה את זה ומתנאה (ואם נתגלה בו) בהוא עושר, ילקה בו, שכתוב "עושר שמור לבעליו לרעתו". נותן לו בנים, למה, ללמד אותם דרכי הקדוש ברוך הוא, ולשמור מצוותיו, כמו שאמור באברהם "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה" וגו'. הוא לא עושה את זה ומתנאה בהם, בהם הוא לוקה, שכתוב "לא נין לו ולא נכד בעמו" וגו'. וכן כדוגמא זו כשנותן הקדוש ברוך הוא מיופי טוב עליון של אדם הראשון להם, למה, כדי לשמור מצוותיו ולעשות רצונו. לא עשו כך אלא התגאו בו, בו לוקים, ביופי הזה.

**אמר** רב יהודה, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, היה גולם טרם שזרק בו נשמה, וקרא לאותו המלאך הממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצייר בדמות הזו ששה בני אדם. זהו שכתוב "ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת", כלומר שתא [שש]. אמר רבי יצחק, מאותו עפר ממש שנברא אדם הראשון, לקח הקדוש ברוך הוא לברוא את ששת אלה, וקרא לו שת שש. זהו שכתוב

ראו עיניך קודם שזרקת בי נשמה ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי ועל ספרך כלם יכתבו (תהלים קלט טז) מאן אינון ימים יוצרו כהאי צורה דידי ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון:

**אמר** רבי בא למה א"ל תא חזי כלהו דדמו ליה או ברמזא דיליה לא מתו במיתת נפשהון וכלהו לקו בהוא עניינא ממש תא חזי אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירותיה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי וכהוא נהורא דגניז קודשא בריך הוא לצדיקיא לעלמא דאתי וכל אינון דהוו רמזיא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו:

**דכך** ארחוי דקודשא בריך הוא יהיב עותרא לבר איניש למה למיזן עניין ולמעבד פקודיו לא עביד האי [ואתגאי] (ואי אתגליא ביה) [ב]ההוא עותרא ביה ילקי דכתיב (קהלת ה יב) עושר שמור לבעליו לרעתו יהיב ליה בנין למה למילף להו אורחוי דקודשא בריך הוא ולמיטר פקודיו כדאמור באברהם (בראשית יח יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך יהוה לעשות צדקה וגו' לא עביד האי ומתנאה בהו [בהו] לקי דכתיב (איוב יח יט) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו' וכן כהאי גוונא כד יהיב קודשא בריך הוא משפירותא טבא עלאה דאדם הראשון [להו] (בהו) למה בנין למיטר פקודיו ולמעבד רעותיה לא עבדו כדין [אלא] אתגאו ביה (ו)ביה לקו בהאי שפירותא:

**אמר** רב יהודה כד ברא קודשא בריך הוא אדם הראשון הוה גולם עד לא זריק ביה נשמתא וקרא לההוא מלאכא דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא וא"ל עיין וצר בדיוקנא דדין שיתא בני נשא"י הדא הוא דכתיב (בראשית ה ג) ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת כלומר שיתא אמר רבי יצחק מההוא עפרא ממש דאתברי אדם הראשון נסיב קודשא בריך הוא לאתבראה אלין שיתא וקרא ליה שת שיתא הדא הוא דכתיב (בראשית ה ג)

מאיר הזהר

שנשלם סאתם אזי באבדו רשעים רנה וע"ל סא ע"ב (ד"א). יד. ע"י בפדר"א פ' נג ובהגר"א סוף מיקון סה (לש"ו).

שם ושם כי בישראל לעולם לית נייחא מ"ו אך הוהר הקדוש מיירי אפילו בא"ה (לש"ו). יג. קודם שנשלם סאתם כניכול אין שמחה באבדו רשעים אבל לאחר

זהר

**מינקת** רבקה, וכתוב "ותמת בת שוע אשת יהודה". אמר רבי יוסי, בכולם לא כתוב כמו שכתוב בשרה, שנאמר "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה". שהרי בכולם לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה, ובכולם לא כתוב פרשה אחת לבדה כמו לשרה. אלא סוד הוא, משום אותה הדרגה שכל הימים והשנים של אדם תלויים בה (שזו היא ה"א האחרונה).

**פתח** ואמר, "ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד". "ויתרון ארץ בכל היא" ודאי, שהרי משם יוצאות הרוחות והנשמות ותועלת לעולם. "מלך לשדה נעבד", מי המלך, זה הקדוש ברוך הוא, "לשדה נעבד", כשהוא נתקן כראוי. ו"מלך", זה (זה) המלך העליון שמתחבר לשדה כשהוא נעבד. מי השדה, זה השדה אשר ברכו ה', שכתוב "כריח שדה אשר ברכו ה'", שכשהוא (נעשה) נעבד ונתקן בכל מה שצריך לו כראוי, אז המלך העליון מתחבר עמו.

מינקת רבקה וכתוב (שם לח יב) ותמת בת שוע אשת יהודה אמר רבי יוסי בכלהו לא כתיב כמה דכתיב בשרה<sup>2</sup> דאתמר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה דהא בכלהו לא אתמנון יומין ושנין כמו לשרה בכלהו לא כתיב פרשתא חדא בלחודהא כמו לשרה אלא רזא איהוי בגין ההוא דרגא דכל יומין ושנין דבר נש ביה תליין (דדא היא ה"א בתראה<sup>3</sup>):

**פתח** ואמר (קהלת ה ח) ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד ויתרון ארץ<sup>4</sup> בכל היא ודאי דהא מתמן נפקין<sup>5</sup> רוחין ונשמתין ותועלתא<sup>6</sup> לעלמא מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קב"ה<sup>7</sup> לשדה נעבד<sup>8</sup> כד איהו אתתקן<sup>9</sup> כדקא יאות ומלך<sup>10</sup> דא (דא) מלך עלאה<sup>11</sup> דאתחבר לשדה כד איהו נעבד<sup>12</sup> מאן שדה דא שדה אשר ברכו יהו"ה דכתיב (בראשית כז כו) כריח שדה אשר ברכו יהו"ה דכד איהו (אתעבר<sup>13</sup>) נעבד ואתתקן [ב]כל מה דאצטריך ליה כדקא יאות כדין מלך עלאה אתחבר עמיה:

**רבי** אלעזר אמר, "מלך לשדה נעבד", כמה צבעי סודות עליונים כאן. "מלך", זו השכינה שאין שורה בבית להתקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדווג עם אשתו להוליד ולעשות פירות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ולכן "לשדה נעבד", ולא לאחר. דבר אחר, "מלך" זו אשה יראת ה', כמו שנאמר "אשה יראת ה' היא תתהלל". "לשדה נעבד", זו אשה זרה, כמו שנאמר "לשמרך מאשה זרה", משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שורות בו, כמו שנאמר "כריח שדה אשר ברכו ה'". יש שדה שכל חרבן וטומאה וכליון והרג

מאיר הזהר

והתיקון על ידי עסק התורה והמזוה כעוד צקוד ההתעוררות. והשתא קשה כי עבודת אורו שדה ומיקונו הוא מאור הת"ת א"כ היינו המלך בעצמו ולמה אמר מלך שהוא הת"ת לשדה נעבד אחר שהמלך בעצמו עבד את השדה (אור יקר). כשהיא מתוקנת ומקובלת ממצות ומע"ט מהתחמונים או המלך ת"ת מתחבר לשדה זו מ' ז"א (ג"א). עו ע"צ (הערת הוה"ה). י. מאן מלך (אור יקר). יא. היינו הת"ת צבחי עליונה שהוא נקרא מלך מולך על כל הקצוות, אמנם צבחי זו של הת"ת אינה מתייחדת עמה אלא אחר שהיא מתוקנת מצחי אחרת שבה שאינה נקראת מלך, ואח"כ מתייחד מלך לשדה הנעבד מלמטה ממלך כדפי', וזה שאמר דאתחבר לשדה כד איהו נעבד וכדמסיק, והריח התיקון הקודם היומו מן הת"ת מאומרו שדה אשר ברכו ה', ומפני שאין צבחי היחוד מלך עם שדה אלא מלך עם מלכות או מלך צהיכל, אמנם שדה אינה צבחי המתייחסת עם מלך (אור יקר). צבינה דילה ק"ק ומקודם ריך ו' היכלין דילה מתתקנין צדיקייא עבודת אדם להוציא כו"ם לעבדה ולשמרה כמ"ש שמור את יוס כו' ששת וכי' (יהל אור). יב. ואתתקן בכל מה דאצטריך ליה עד שיא מכלל שדה לגנה וכיוצא (אור יקר). יג. אתעבד (דפי' ו). יד. עו ע"צ (הערת הוה"ה). טו. כלומר אין שכינה שורה ולא מתתקנת אלא במעשה השלם שהוא מי נשוא, אמנם הפניו הוא חסר ואין שכינה שורה על החסר הפגום ולכן אין מעשיו צבחי' בית עושים תיקון כלל (אור יקר). טז. וכדין איהי (אור יקר). ז. הענין שצבחות היווג לאדם ולאשתו היא שורה עליהם

א. נשתנה זכרון מיתחה מהוכרת שאר דקניות (מ"מ). ב. צחטא אדה"ר נפגמו הנשמות וירדו ניצויותיהן אל הקליפות, וכמו כן ירדו ט' אחרות דנוק' לעולמות צ"ע ונשאר רק נקודה אחת דמלכות האלימות, דהיינו הכתר שלה וכו', ולכן גלתה שכינה לאסוף נדחיה הן הניצויות. וכי' כפי מספר הניצויות שיש לכל אחד כך הוא מספר ימיו, והיום שעשה צו מצות הוא נתקן, ומאלו הניצויות נעשו המלצושים לגרין ח"י, ונמצא שכל יום שנתקנו ניצויותיו הלא השכינה מקצתם ומעלה אותם צמין להתקן כעוד, ח"ש צכאן שימי האדם ושנותיו תלויים בשכינה (רמ"ז). ג. שרי בלגה ושרה היא צחל ולכן אתמנון יומהא ושנהא לרמוז לרחל העליונה ואע"פ שאר האמהות גם הם רומזים למלכות, מ"מ שרה היא ראשית האמונה כמו אברהם (מ"מ). ר"ל נוק' בכללה, דבתחלה היא שרי ציבור דילה, ש"ר, כמ"ש צו"מ שיה"ש, וי' כמ"ש צס"ד. ואברהם ציבור דצבורא אבר ס' סמים, ואח"כ עליו צבינה דזו"ן צבהיין שמשם הרע (יהל אור). ד. היינו היסוד הנקרא כ"ל שכולל נ' שערי צינה ונקראת המ' כלה שהיא ה' הכוללת ה' שערים (ג"א). ה. היינו צ' צביות שיש ליסוד הא' שמוציאה נשמות הצ' השפעת המוונות ושאר הנרכים (ג"א). ו. היינו ימרון ומוספת טובה לארץ שהיא המלכות ואפשר נמי ארץ העולם התחמון והכל אמת (אור יקר). ז. ת"ת (אור יקר וי"א). ט. שדה מלכות כדמפרש לקמיה, ופי' תיקון ועבודת המלכות כדכתיב לעבדה ולשמרה ופי' רז"ל אלו מצות עשה ולא מעשה (אור יקר). צ. צמיקונא עלאה" נוסף צבור יקר. פ. דהיינו השפעה

## פרשת חיי שרה

דף קכב ע"א<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

ומלחמות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב "תחת שלוש רגזה ארץ וגו' "

ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין והאי מלך זמנין<sup>3</sup> דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב (שם ל כא) תחת שלוש רגזה ארץ

### מדרש הנעלם

"ויולד בדמותו כצלמו", מאותה העיסה שנברא הגולם שלו. ועל כך נאמר "גלמי ראו עיניך", ועיינת בו לעשות (בו) שדומים לו.

ויולד בדמותו כצלמו (בראשית ה ג) מאותה העיסה שנברא הגולם שלו ועל כך נאמר (תהלים קל"ט טז) גלמי ראו עיניך ועיינת [בו] לעשות (בו) דדאמו ליה:

"ועל ספרך כולם יכתבו", מי הם, כולם שלא שמרו מה שנתן הקדוש ברוך הוא להם ונטרדו מן העולם (ונדונו באותו הדין).

ועל ספרך כולם יכתבו (תהלים קל"ט טז) מאן אינון כלהו דלא נטרו מאי דיהב קודשא בריך הוא לון ואתטרדו מן עלמא (ואתדנו בההוא דינא):

**שנינו** שם, אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו ששלש משמרות הוה הלילה, ולכל אחד ואחד יש ענין [מיוחד] לקב"ה באדם, כשיוצאת נשמתו ממנו ונשאר אותו גולם ישן על מטתו, ונשמתו עולה בכל לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה, שמחים עמה, ואם לא, דוחים אותה החוצה.

**תנן** התם אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא דתלת מטרין הוי ליליא וכל חד וחד אית עניינא דקודשא בריך הוא בבר נשי כד נפיק נשמתיה מניה ואשתאר (ד)ההוא גולמא נאים על ערסיה ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קודשא בריך הוא אמר רבי [יצחק] אי זכאה היא חדאן עמה ואי לא דחיין לה לבר:

**אמר** רב יהודה אמר רב, מה שכתוב "השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני". אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, "השבעתי אתכם בנות ירושלים", הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזוכות להיכנס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזוכות להיכנס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם "השבעתי אתכם בנות ירושלים", "אם תמצאו את דודי", זה הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו האספקלריה של מעלה. "מה תגידו לו שחולת אהבה אני", להנאות מהזיו שלו ולהסתופף בצלו.

**אמר** רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (שיר ה ח) השבעתי אתכם בנות [ירושלים] אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזוכות ליכנס לירושלים של מעלה והם הנקראות בנות ירושלים על שזוכות ליכנס שם ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קודשא בריך הוא רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה מה תגידו לו שחולת אהבה אני ליהנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו:

**רב** הונא אמר, "שחולת אהבה אני", אותה התשוקה והכיסוף שכספתי בעולם על הכל (הבל), לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאוהבת הנשמה לגוף. שכיון שנשלם קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמו שנאמר "ויהיו חיי שרה", מה כתוב, "ויקם אברהם מעל פני מתו" וגו'. אמר רב יהודה אמר רב, מה כתוב בפסוק קודם זה, שכתוב "ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען". רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא

**רב** הונא אמר שחולת אהבה אני אותה התשוקה והכסוף שכספתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה רבי יהודה אמר זו אהבה שאוהבת הנשמה לגוף דכיון שנשלם קצו של גוף אותם הימים שנגזרו עליו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה מה כתיב (בראשית כג ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' אמר רב יהודה אמר רב מה כתיב בפסוק קודם זה דכתיב (שם ב) ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא

### מאיר הזהר

הלילה וסדרן הם כך. משמורה הראשונה הוא כנגד האשמורה הא' של היום וכו' שאינו נוגע לשבר קליפת זאת אלא אברהם אבינו ע"ה, כי הוא נגד מדת וכו' והנה משמורה שנייה הוא כלב"ם זועקים הוא כנגד יצחק שהוא מדת הדין ולכן הקליפות זועקים ורואים לקטרג צלילה ועל כן המשמורה זו היא נחלקת לשנים כי יש מלאכים המשוררים צ"ל ראשונות ומחלות ואילך יש כח אחרת משוררת באופן אחר לפי משמם ואילך צ"ל הקצ"ה להשתמש בג"ע עם הדקיקים וכן ציוס עד חנות נמשך עדיין מלד הנוקר אצל מחלות היום ואילך כבר נטה היום והוא זמן תפלת המנחה משם ואילך וכו' משמרה שלישית אשה מספרת עם צעלה הוא כנגד ערצית כי אותו היוווג הוא סוד יעקב ולאה כי בתפלת ערצית הוא ג"כ זיווג יעקב לאה כוודע.

צניתם כיון שהיא צאה שם להמשיך על זיווג נשמה אגב אורחה שורה עליהם (אור יקר). ית. השכינה משעבדת להשפיעם ולהמשיכם וזה לסבת עון וכיוצא והיינו עבד הקל"י מולכת צעולה ושפחה היא אשת זנונים תירש כל השפע המשפעת גבירתה אשת חיל עטרת צעלה וצוה הגר היא צניס שרה עקרה (אור יקר). ית. ע"י צרכות ג ע"א: שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושאג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים זועקים שלישי חינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם צעלה. וע"י ליקוטי הש"ס שם: מנינו אשר ציוס האדם חייב להתפלל שלשה תפלות כמ"ש דוד המלך ע"ה ערב וצוקר ונהרים וכו' והם כנגד הג' משמרות של

זהר

וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גבירתה". והמלך הזה מכסה אורו ונחשך עד שנטהר ומתחבר למעלה. ולכן השעיר של ראש חדש, משום שנפרד השדה ההוא מן המלך הקדוש, ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב "כי בשדה מצאה" וגו'. "כי בשדה", כמו שנתבאר.

וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גבירתה והאי מלך אתכסיא נהוריה<sup>6</sup> ואתחשך עד דאתדכי ואתחבר לעילא ובגין כך שעיר דר"ח<sup>7</sup> בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב (דברים כב כ) כי בשדה מצאה וגו' כי בשדה כמה דאתמר:

**בא** וראה, באה חוה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זוהמא, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר "ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו". בא נח לעולם, מה כתוב, "וישת מן היין וישכר ויתגל" וגו'. ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, לכן זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה. זהו שכתוב "הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם". ועל כן "ויהיו חיי שרה", שזכתה בהם בכולם, ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חוה, וכן בכולם, היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

**תא** חזי אתת חוה לעלמא אתדבכת בהאי חוויא ואטיל בה זוהמא וגרמא מותא לעלמא ולבעלה אתת שרה ונחתת וסלקת ולא אתדבכת ביה כמה דאת אמר (בראשית יג א) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו אתא נח לעלמא מה כתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל וגו' ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה<sup>8</sup> בגין כך שרה זכתה לחיין עלאין לה ולבעלה ולבנהא בתראה הה"ד (ישעיה נא א) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חוה וכן בכלא היא אתדבכת בחיין ועל דא דילה הוו חיין:

"ויהיו חיי שרה". אותם החיים כולם למעלה. "מאה שנה" למעלה, "ועשרים שנה" למעלה, "ושבע שנים" למעלה, כולם היו כראוי. אמר רבי שמעון,

חיי שרה אינון חיין כלהו לעילא<sup>9</sup> מאה שנה לעילא ועשרים שנה לעילא ושבע שנים לעילא כלהו הוו כדקא יאות אמר רבי שמעון

תוספתא

**אשרי** מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה, מי שהוא קטן, הוא גדול, מי שהוא גדול, הוא קטן, שכתוב "ויהיו חיי שרה" וגו'. מאה שהוא חשבון גדול כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו וריבה אותו, שכתוב שנים.

**זכאה'** איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר איהו רב מאן דאיהו רב איהו זעיר דכתיב (בראשית כג א) ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושבן רב כתב ביה שנה זעירו דשנין חד אזעיר ליה שבע דאיהו חושבן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים:

**בא** וראה שהקב"ה אינו מגדל למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם, עד כאן. מי שפסק יפסק, מי שקצר יתקצר, מי שקצר יתארך. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על

**תא** חזי דלא רבי קב"ה אלא לדאזעיר ולא אזעיר אלא לדרבי זכאה איהו מאן דאזער גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא ע"כ מאן דפסק יתפסק מאן דקצר יתקצר מאן דקצר יתארך ר"ל מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין

מאיר הזהר

(דע"ה ח"ב מא ע"ד). 7. דפ"מ המוספתא ממחילה כאן. ה. פי' השלימה נשמתה בכל הי"ם מא"ה עד נוק' דו"ה כי צ"ה הספי' צקוד מאות ולכן הם ק' שנה ועשרים הם בעשיריות כנגד או"ה ששם העשיריות וכנגד ו"ן שהם צקוד אחדים היו ו' שנים (זהר הרקיע). כל אריות הכתוב שהזכיר בכל מקום שנה הוא נדרש למעלה (ד"ה). כולחון חיין לעילא (זהר הרקיע). 1. מוספתא זו נדפסת במקומה צ"ל קס"ח וצדף קס"ב ע"ה (ד"ה). 2. לריך להבין איך ימישז דרוש זה עם פשט הפסוק שמדבר צניי חיי שרה ואני צעניי צמאי לכלל ישוז צריש ספר הקטן דברים אחדים. מאיין (ג"ה).

8. צקוד מיעוט הירח וחסרון הלצנה (אור יקר). 3. פי' טעם שעיר של ר"ח צעזיל להפריש הקלי' הנקראת שדה מהמלכות, וכאלו אמר בגין דימפרש. ולו שריין צהאי שדה כאלו אמר ולו ישרון צהאי שדה שהיא הקלי' צרכאן מהאי מלך שהיא מלכות. א"י נפרש בגין דאתפרש, ר"ל טעם השעיר של ר"ח צעזיל שנפרשה מלכות שהיא שדה, למ"ש ההר לעיל אית שדה ואית שדה וכו' ממלכא קדישא שהוא ז"ה, ולו שריין צמלכות צרכות מו"ה, ולכך מקריבים השעיר ליימדה עם צעלה ולפי זה אין צורך להגיה (מ"מ). 4. מכוון שכן, כל התכוונות רעות הנמלאת בישראל הם רק על דרך מקרה, אם כי העם שלהם הוא טוב גמור

# פרשת היי שרה

דף קכב ע"ב<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

דברים בטלים, יפסקו חייו מן העולם הזה ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריך תוך מנוחה, יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאומר אחד, צריך לחטוף האל"ף ולקצר את הקרן שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל. ומי שיעשה את זה יתארכו חייו. אלו החדושים שהגידו לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה.

יתפסקון חייו | מהאי | (מההוא) עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא מאן דקצר אמן ולא מאריך גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא מאן דאמר אחד אצטריך לחטפא אל"ף ולקצר קרנא דיליה ולא יעכב בהאי אות כלל ומאן דיעביד דא יתארכון חייו אלו הם חדושים שהגידו לרשב"י בישיבה של מעלה<sup>2</sup>:

## מדרש הנעלם

הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחוברים בגוף. רבי יצחק אמר, הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחוברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב "ותמת שרה", זה הגוף, "בקרית ארבע", אלו ארבעה היסודות, "היא חברון", שהיו מחוברים בגופו בחייו. "בארץ כנען" בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט.

קודשא בריך הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף אמר רבי יהודה המחוברים בגוף רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה רבי יהודה אמר המחוברים בגוף בחייו משמע מקרא דכתיב (בראשית כג ב) ותמת שרה זה הגוף בקרית ארבע אלו הארבע יסודות היא חברון שהיו מחוברים בגופו בחייו בארץ כנען בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט:

**ויבא** אברהם לספוד לשרה ולבכותה. היינו (שכתוב) ששינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב "אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל". כדוגמא זו, "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה", ויבא אברהם" זו היא הנשמה, "לספוד לשרה" זה הגוף. אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינוח על משכבו, זהו שכתוב "יבוא שלום ינחו על משכבותם הולך נכחו". אמר רבי יצחק, הנשמה הולך נכחו למקום העדן הגנוז לה, איך זה משמע, אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל

**ויבא** אברהם לספוד לשרה ולבכותה (שם) היינו (דכתיב) [דתנן] כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו הה"ד (איוב יד כא) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל כהאי גוונא ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ויבא אברהם זו היא הנשמה לספוד לשרה זה הגוף אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה הגוף שוכב בשלום וינוח על משכבו הה"ד (ישעיה גז ב) יבא שלום ינחו על משכבותם הולך נכחה מאי הולך נכחה אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה מאי משמע אמר רבי יהודה מהאי משמע נכחה כתיב בה"א ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל

## מאיר הזהר

המקיפים ונשאר דבוק עם הנפש וכן עושים עד ז' ימי אצילות ומו' נשלמו כלם מלהסתלק ומתקשרים עם הנפש בקצר ולכן מיקנו ז' ימי אצילות צעוד שעדיין נפש המת צבית אצל, ואמנם כאשר עדיין היו מקיפים צבית אצל או היו הקליפות נאחזות מאוד בנפש המת כי במקיף אין להם אחיזה וכלל יוס מסתלק כח הקליפה עד כלות ז' ימים ואז אינו נשאר שם רק מה שהוא צחי הכרחי לישאר שם צעוד שהצטרף קיים כדאיתא זוהר וזהו סבת עושה המת באלו ז' ימים (טעמי המלות ויחי). אע"ג דליכא שבעת ימים בפסוק, מוכן צמה שאמרו רז"ל שלשה ימים לבכי ושבעה להספד, וכיון שזכר בפסוק הספד ובכי הווי להו שבעה ימים (רמ"ו). י. פי' אותה שנדרשה צמם אברהם שהיא נשמת לדיק. לספוד לשרה זה הגוף, של אותה הנשמה הקדושה. ומפני זה לא הוזכר ולבכותה לרמוז שהעיקר הוא ההספד, דהיינו הזכרת צמחיה לעטרה בעטרת התהילות [צמעשים טובים], ואז הציוטה מתוקנת אז היא שעה שהנשמה זוכה וכו', שכדי שלא תצטער על גופה הנעזב מודיעים לה שהיא שוכב בשלום, שלא יהיה קנטור בין הארבע יסודות שמועז נמשך הרקוב וההספד, אצל הוא יכבד בשלום (רמ"ו). יא. שלא יתאווה וישחוקק להתעלות ולגלות ממש, וטעמו שכך הוא טבעו של הבלל דגרמי הנשאר תמיד שם לנוח בצרך (רמ"ו). יב. שאמרו רז"ל שאלה הדברים מצטרפים המלאכים אל הנדיקים בשעת פטירתם שמתעצבים על הפסד חומרם, ולכן יתבשרו יבא שלום, פי' השלום יבא ויכון בצופותים (רמ"ו). יג. לפיניו כי צוא"ו ועי' לעיל פג ע"ב צ"ד א"א אות ג' (הערת הזהר).

ת. אלו הם חדושים שהגידו לרשב"י בישיבה של מעלה מוסגר דפ"א. ט. דיני האצילות ומציאתם, דע כי האצילות הוא חזרת הו"א צסוד אלהים דקטנות כי זו סיבת המיתה. והענין כי כבר ידעת כי האצילות נוהגים ז' ימים והענין כי האדם יש לו נשמה פנימית ומקיף דוגמת הלל דז"א כי ז' צחי פנימי וז"ל הם ז' המקיפים וכבר ידעת כי ה' הם ג' מקיפים והמ' ד' מקיפים שהם חז"ד וחז"ג וחז"ו דדעת הרי הם ז' מקיפי' ואדם צמיתו יש לו את כלם ואמנם ל' ימים קודם שמת האדם מסתלקים ממנו צחי' המקיפים שהם כל על ראשו חז"ש צוהר ע"פ עד שיפוח היום ונסו הללים כי הם ז' צחי' מ' מאבא וא' מאמא כולם הם כל א' ואמנם צעת פטירת אדם חורים זו כולם יחד כדי שיצטלו כלם כח המיתה ועגשה חז"ס חוסף רוחם יגועון, ואמנם צעת פטירת האדם הנשמה והרות הולכים עם המקיפים שלהם צמקום הראוי להם ונפש עם ז' מקיפים שלהם שהיא הלי"ם דללס כנודע כי יש ללס מנר"ן ח"י ואמנם ללס של הנפש נחלק לפנימי וחיצון והפנימי הוא ה' דללס והוא הולך עם הגוף אל הקבר ונפשו עליו מתאבל אך הו' מקיפי' של הנפש שהם ל"ם דללס אלו נשארים צבית אצל כי אינם יכולים להפרד כ"כ צנקל ממקום שנפרד ונפטרו צו ומשחז"ל כל ז' ימי האבל צאה נפש המת צמיתו והוא סוד המקיפים של הנפש ואמנם הם הולכים וצאים כי הם רוצים להיות צבית שמת המת ונפטרו צו גם רוצים להשתתף עם נפש הפנימית שבו ולכן הולכות אל הקבר וחוזרות לציוה, ואמנם בכל יום מו' ימי אצילות מסתלק מקיף א' מן



זהר

**תא** חזי רזא דמלה מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה<sup>6</sup> ובאינון שבע דאמר שנים דכתיב (בראשית כג א) מאה שנה ועשרים שנה ולבתר שבע שנים אלא כולא חד מאה שנה כללא דכלא | נ"א כלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא | קב"ה<sup>7</sup> דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין במאה<sup>8</sup> ברזא דמאה ברכאן דכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרשי מחשבה ויובלא לעלמין שבע שנין אלין אתפרשן<sup>9</sup> ונפקאן מכללא סתימאה דלעילא<sup>10</sup> ואף על גב דכלא יחודא חדא אבל מתפרשן<sup>11</sup> בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרש לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך<sup>12</sup> באלין שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה וכלהו אקרון חיים ויהיו חיי שרה דהו ממש דאתבריא ואתקיימו לעילא:

**אמר** רבי חייא (ו)הא אוקמוה דהא כד אתעקד יצחק בר תלתין ושבע שנים הוה<sup>13</sup> וכיון דאתעקד יצחק מיתת שרה<sup>14</sup> דכתיב (שם ב) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה מאין בא מהר המוריה בא [מ]למעקד ליה ליצחק ואינון תלתין ושבע שנין<sup>15</sup> מיומא דאתיליד יצחק עד שעתא דאתעקד אינון הוו חיי שרה ודאי כחושבן ויהיו בגימטרי"א תלתין ושבע שנין הוו כמה דאתמר מדאתיליד יצחק עד דאתעקד:

**רבי** יוסי פתח ואמר (תהלים צח א)<sup>16</sup> מזמור שירו ליהו"ה שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו האי קרא אוקמוהו חבריא דפרות<sup>17</sup> אמרוה כמה דכתיב

**בא** וראה את סוד הדבר, מה שונה בכולם שאמר שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שכתוב "מאה שנה ועשרים שנה", ואחר כך "שבע שנים", אלא הכל אחד. "מאה שנה" כלל הכל (נ"א הכל כאחד בסוד של מאה ברכות בכל יום, וכן עשרים שנה, שנכלל העליון, הנסתם של כל הנסתמים. ולכן כתוב שנה, הסוד של היחוד). הקדוש ברוך הוא שנכלל ממקום עליון, הנסתם של כל הנסתמים במאה, בסוד של מאה ברכות של כל יום, וכן עשרים שנה, ולכן כתוב שנה, סוד היחוד, שלא נפרדים המחשבה והיובל לעולמים. שבע השנים הללו נפרדו ויצאו מכלל הנסתם שלמעלה. ואף על גב שהכל יחוד אחד, אבל נפרדים בדיון ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שלא היה כך למעלה, ולכן כתוב שנה, סוד היחוד שלא נפרד לעולמים. שבע השנים הללו נפרדים בדיון ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שאין כן למעלה, ולכן בשבע השנים הללו כתוב בהם שנים ולא שנה. וכולם נקראים חיים. "ויהיו חיי שרה", שהיו ממש, שנבראו והתקיימו למעלה.

**אמר** רבי חייא, הנה פרשוה, שהרי כאשר נעקד יצחק, הוא היה בן שלשים ושבע שנים, וכיון שנעקד, מתה שרה, שכתוב "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". מאין בא, מהר המוריה בא, מלעקוד את יצחק. ואותם שלשים ושבע שנים מיום שנולד יצחק ועד השעה שנעקד, הם היו חיי שרה, ודאי כחושבן ויהיו<sup>18</sup>, בגימטריא שלשים ושבע שנים היו, כמו שנתבאר, משנולד יצחק ועד שנעקד.

**רבי** יוסי פתח ואמר, "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו". הפסוק הזה בארוהו החברים שהפרות אמרו אותו,

מאיר הזהר

דמעשה בראשית בפסוק א', וכן דמורה א"ה א"ה וכן שזוע ד' עמים של יוס ולילה ד' סטרין ד' רוחות (יהל אור). ז. פי' ז"ת אינא בכלל ג"ר שהם חשבות כא' (מ"מ). ט. עיין בגליון בהקדמה דף ז ע"א (ד"א). טו. "כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרש לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך" נמתק בהגהות הגר"א. י. הוא סוד תנה"י דו"א שנגדס מתפשטת קומת רחל, והענין כי עד משעים שנה היתה בסוד אחר בנחי' שם ב"ן נוק' וכל שם ט' אותיות וי' פעמים ט' הוא ז', ואז נגלו התקדים אברהם אבי"ה מ"ה והאירו בה פנים בפנים, וראשית הארתם בה בראש שני שלישי ת"ת צחיה ששם מלכות אמא שהיא אחרונה ונקראת שרה ובסוד כתר שבה, ואז קבילת דכורא, על דרך הידוע ליל ולילה ונער וערה, ונולד יצחק (רמ"ו). יא. כי אז הוא עלה למעלה מן כתר רחל ונכנס למדרגת הזכר ונשלמו חיי שרה ונפטרה (רמ"ו). יב. דרגא בתראה של ה' ראשונה שמתייחדת עם חו"צ ובה התחלת הגילוי אצל תשעים הראשונות סמומות (יהל אור). יג. תרומה קלו ע"צ (ד"א). יד. צפ"צ דע"ז דף כד ע"ב, וזהו תרומה קמט ע"א (ד"ב).

א. הכתר כולל כל ה"ס אשר כל אחד לכולהו מעשר סך הכל מאה והוא כנגד הכתר ואבא ואימא הם נקראים עשרים שנה כי כל אחד מהם כולל מ"ס שזו הרי עשרים צין שניהם ו"א ונקבא שהם צחינת שבעה קצוות הם נקראים שבע שנים וכבר ביארתי במקום אחר כי אריך אפיין ואבא ואימא הם רחמים גמורים ואפילו אימא היא שזה צעך אבא כמ"ש בצדקת האזינו דכחדא נפקי כחדא שריין כו' ולכן אינו מוכיר בהם שנים בלשון רבים אלא שנה בלשון יחיד וכן צבחר שהוא יחיד אמר שנה אצל זו"א ונקביה הזכיר שנים בלשון רבים כמ"ש ושבע שנים לפי שמתפרשאן בדינא ורחמי (שער מאמרי רשב"י). ב. מלכות (מ"מ). ג. א"א, כמ"ש הרב שאו"א נקראים סתימין שהם סמומים מוך וז"ן וא"א סמוס בתוך או"א לכך נקרא סתימא דכל סתימין (מ"מ). פירוש המ' דכלולה מלמעלה ראש מעשר עד עשר הרי מאה וכן כשכלולה מתכמה וצינה הרי כ' שבע ימי הבנין הם שבע המתפרשין א"מ (נ"א). ד. פי' כי א"א כולל כל עשר ספירות דאצילות שהם מאה לפי שכל א' כליל מעשרה (מ"מ). ה. לא ע"צ (הערת האוהר). ו. ח"ס ו' כפולות בדגש ורפה, כך וחוק. ח"ס ד' שזועין צימט וסוד כ"ח עמים, שד' יסודות מתנגדין זו' כוכבים והוא כח

## פרשת היי שרה

דף קכג ע"א<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

ככתוב "וישרנה הפרות בדרך". מהו "וישרנה", שהיו אומרות שירה חדשה, ואיזו שירה הן אמרו, "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה". כאן יש להסתכל, שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, כולם אומרים שירה ותשבחות לפניו, בין למעלה בין למטה. ואם תאמר שהם מעצמם היו אומרים את השירה הזו, כך זה ודאי, שזהו סוד עליון. אבל אלו, הארון היה על גבן. וכיון שהארון הונח עליהם ושמעוהו למעלה, הן שרו (לא שקטו) שירה, שהרי כיון שננטל מהן הארון, היו גועות כדרך שאר הפרות של העולם ולא אמרו שירה. ודאי שהארון

(ש"א ו יב) וישרנה הפרות בדרך מאי וישרנה דהוון אמרי שירתא חדתא ומאי שירה אמרו מזמור שירו ליהו"ה שיר חדש כי נפלאות עשה הכא אית לאסתכלא דכל מה דברא קב"ה בעלמא כולוהו אמרי תושבחון ושירתא קמיה בין לעילא בין לתתא ואי תימא דאינהו מגרמייהו הווי<sup>1</sup> אמרי שירתא דא הכי הוא ודאי<sup>2</sup> דרזא עלאה<sup>3</sup> איהו אבל הני ארונא הוה על גבייהו וכיון דארונא אשתקיל עלייהו ושיויה לעילא אינון שרירו [נ"א לא שכיכון] שירתא דהא כיון דאתנטיל מנייהו ארונא הוה געאן כאורח שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא וודאי ארונא

### מדרש הנעלם

עונשה<sup>4</sup> הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר:

עונשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

**אמר** רבי יוסי, עצם הקולית הקשה הזה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כך הנשמה ההיא שראויה לקבל עונש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא וראה שכתוב "ויקם אברהם מעל פני מתו" וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות עליונה, וכאן אתה אומר כאשר אינו צדיק כל כך, שכתוב "ויקם אברהם". עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון. אלא כך גזרתי, "ויקם אברהם מעל פני מתו", שאמר רבי בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עידונה, קודם מגינה על הגוף הקדוש שיוצאת משם, ואחר כך עולה למקום מעלתה. זהו שכתוב "ויקם אברהם מעל פני מתו", זה הגוף.

**וידבר** אל בני חת, אלו שאר גופות הצדיקים, שהם (בני) התחתים ונהלמים בעולם למען יראת קונם. חתים על שהם שוכני עפר. ולמה צריכה אותם. אמר רבי יהודה, הכל כתובים במנין, ועל (שהיה, ד"א זה היה אותו) הגוף במנין עמהם. ומה אמר להם בדרך פיוס ובדרך כבוד,

**אמר** רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא כד אזיל בסריחותא<sup>5</sup> לכאן ולכאן אזל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי כך נשמתא היא דאתחזיא לקבלא ענשא אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא אמר רבי יהודה תא חזי דכתיב (בראשית כג ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה [גיתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא] [עלאה] והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כך דכתיב ויקם אברהם עבדת מאן דיתיב בכרסאי נחית בגו זוטרי תתאה אלא הכי גזרנא ויקם אברהם מעל פני מתו דאמר רבי בו אמר רבי זריקא כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה קודם [מגינה] [הגינה] על הגוף הקדוש שיוצאת משם ואחר כך עולה למקום מעלתה הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו זהו הגוף<sup>6</sup>:

**וידבר** אל בני חת (שם) אלו שאר גופות הצדיקים שהם (בני) התחתים ונהלמים בעולם למען יראת קונם<sup>7</sup> (ו)חתים על שהם שוכני עפר ואמאי צריכה להו אמר רבי יהודה כלא במניינא כתיבינן<sup>8</sup> ועל (דהוי) [דא הוי ההוא] גופא במניינא עמהון ומה אמר להו בדרך פיוס ובדרך כבוד

### מאיר הזהר

אלא שרומי שאחרי ההספד והזכיה סקוד על שצעה המקיפיים וכו"<sup>9</sup>, או קס אברהם שה"ס הנשמה שקמה לעלות למקום עדנה, מעל פני מתו, שהמקיפיים הן הם הנלם המאיר בפנים והם שני נלמים מאו"א והיינו פני, שנים (רמ"ו). כלא. כאשר הנלם טוב ורואו או הנשמה יש לה קימה ועילוי להתעלות למעלה (רמ"ו). כב. בני חת היו מהשצעה מלכים שמתו ונתנו בדרך אדום ולכן נקרא בלשון חת מלשון שצרון. וידוע שכל הנרות שסובלים הצדיקים צעולם הזה הן לתקן נילימות המלכים ולעשות הצירור להעלותם עד המתשבה העליונה היא חכמה הנקראת יראה כנודע מסוד דחילו ורחימו, וכו', ו"ש התחתים וכו' למען יראת קונם, ה"ס החכמה שבה סוד ישראל הנקראים ראשית, וגם מטעם הצדוק נהיה המות, וכנגד זה אמר שהם שוכני עפר, ה"ס המלכות (רמ"ו). כג. פירוש רק הצדיקים הם נכתבין צמנין. א"מ (ג"ה).

טו. מוסגר דפ"ו. טז. פי רוחא איהו לעילא אצל כו' (ד"ה). ט. ר"ל י"ב צק כו' של נשיאים ושלמה (יהל אור). יט. כי יש נשמה הנכרתת, וכההיא שאמרו גבי אלטע, אחר, לא מידן לדייניה וכו', שצד מין או אוחו הגוף אצל, אצל אס ראויה לקבל עונשה ודאי שאין מקיפיה מתחברים אליה ואין לה הגנה כל עוד שלא שלמו ימי דיני עונשה שכל אוחו הזמן היא משוממת מפני הדין הנעשה בה (רמ"ו). יט. ע"ס הדין שהוא קשה וזוק מאד וכשהוא הולך בסריחותא דיינו שנסף ממקומו ע"י איזה מכה שבו מ"מ אול וכו' והיינו אע"פ שהולך בסריחותא מ"מ הולך ומבקר אוחו מקום שהיה בו עד י"ב חדש. כך הענין הנשמה עם הגוף שפוקדת מקומו צעוה"ו י"ב חדש (ד"ה). כ. שצצעת ימי האצילות חורים צצעת מקיפי ל"מ, והם מגינים ממש על הנפש החופפת על הגוף כסוד הכלל דגרמי. ו"ש מעל פני מתו, שגרהה שהיה די שאמר מעל מתו,

## זהר

דעל גבייהו עביד לון לזמרא<sup>6</sup> מזמור הא אוקימנא ואתמר ובכלא כתיב מזמור לדוד או לדוד מזמור והכא לא אמר דוד כלל אלא מזמור דרוח קודשא זמין לזמרא ליה<sup>7</sup> לזמנא דיוקים קב"ה לישראל מעפראי וכדין שירו ליהו"ה שיר חדש כדין איהו חדש<sup>8</sup> דהא שירתא כהאי לא אתמר מיומא דאתברי עלמא<sup>9</sup>:

**א"ר** חייא כתיב (קהלת א ט) ואין כל חדש תחת השמש והכא שירתא דא איהי חדש ואיהי תחת השמש דהא תחות שמשא להוי ומאי איהו דא סיהרא וכדין הוי חדש תחת השמש מאי טעמא<sup>10</sup> בגין (תהלים צח א) כי נפלאות עשה<sup>11</sup> ומאן אינון נפלאות האי דכתיב (שם) הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו הושיעה לו למאן

שעל גבן עשה אותן לזמר. "מזמור". הרי בארנו, ונתבאר. ובכל כתוב "מזמור לדוד" או "לדוד מזמור", וכאן לא אמר דוד כלל. אלא מזמור, שעתידיה רוח הקודש לזמר אותו לזמן שיקים הקדוש ברוך הוא את ישראל מן העפר, ואז "שירו לה' שיר חדש". אז הוא חדש, שהרי שירה כזו לא נאמרה מיום שנברא העולם.

**אמר** רבי חייא, כתוב "אין כל חדש תחת השמש", וכאן שירה זו היא חדש, והיא תחת השמש, שהרי תחת השמש היא, ומי היא, זו הלבנה, ואז יש חדש תחת השמש. למה, משום "כי נפלאות עשה", ומי הם הנפלאות, זה שכתוב "הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו". "הושיעה לו", את מי, את

## תוספתא

**רבי** יוסי ב"ר יהודה אזל למיחמי לרבי חייא א"ל לימא מר אי שמע האי פרשתא היך אמרו מארי מתניתא דפרשוה בעניינא דנשמתא אמר זכאה חולקיה<sup>12</sup> דצדיקאי בעלמא דאתי דכך היא אורייתא בלבהון כמבועא רבא דמיא דאף על גב דמסתימין ליה מסגיאות מייא פתחי מבועין דנבעין לכל עיבר:

**תא** שמע רבי יוסי רחימא את אנא אימא לך בהאי פרשתא לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים על יד דומה עד שתראה הנשמה פנקס סימנה שנותנין לה הכרובים בג"ע אמר רבי יוסי אנא שמענא (דא נשמתא) [דהא בתר ד]עצילת תמן היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא ולא למיחת לתתא אבל קודם שתעלה ותכנס נעשת אפטרופוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות:

**אמר** רבי חייא הא רבי אלעזר אמר דהא דומה ידע קודם משום דמכרזי עלה בגנתא דעדן אבל אנא כך שמענא די בעדנא דיחבין לה פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא דצדיקאי על ידו דדומה [דא] ההוא דכתיב (בראשית כג יג) אך אם אתה לו

**רבי** יוסי בן רבי יהודה הלך לראות את רבי חייא. אמר לו, יאמר מר אם שמע את הפרשה הזו, איך אמרו בעלי הברייתא שפרשוה בענין הנשמה. אמר, אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכך התורה היא בלבם כמעין גדול של מים, שאף על גב שסותמים אותו מרב המים פותחים מעיינות שנובעים לכל עבר.

**בא** ושמע, רבי יוסי, אתה אהוב. אני אמר לך בפרשה הזו, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה הכרובים בגן עדן. אמר רבי יוסי, אני שמעתי שאחר שהנשמה נכנסת לשם, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, ולא לרדת למטה. אבל קודם שתעלה ותכנס, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה, ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

**אמר** רבי חייא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קודם, משום שמכרזים עליה בגן עדן. אבל אני כך שמעתי, שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. זהו שכתוב "אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף

## מאיר הזהר

שיר חדש ואם יקשה לך הא אין כל חדש כו' כי נפלאות עשה ולכן אומרת דבר חדש (מ"מ). **ט.** מ"ט עמידה מזמור להכריז שירו לה' שיר חדש דהיינו שיר חדשה של לבנה (אור יקר). **טו.** בגין דבהו אסתמך בחסד וגבורה שהם ימינו ורועו, דהיינו סוד לפנות מערצות מערצות דרומית, והושיעה לו למערב, ומשום דימינא ורוע קדשו משמע דאהדר להו"ה דהיינו ת"מ אס כן הושיעה לו נמי אהדר ליה לזה פי' הושיעה לו למאן, לא תפרש לה' אלא להווא דרגא וכו' וימינו וקדשו נמי אהדר לה. וטעם כינוי ימינו משום דבהו אסתמך צימינא וכו', דלפרש ימינו וקדשו והושיעה לו צמ"ת אי אפשר משום דהושיעה לו ודאי להווא דרגא דקאמר שירתא דא ואין צוה לספק ללא שייך הכי אלא צמלכות שהיא הגולה (אור יקר). **י.** פירוש מריצוי המים שבמצוב פוקדים וצוקעים הסתימה ויולאים המים למון. הרש"צ (נ"א).

**6.** והיו אומרים המזמור כמו שאומרים אומר בני אדם צחיתוך המינות (מ"מ). **7.** משום דמזמור הוא כינוי לרוח הקדש (אור יקר). **8.** צבאת המשח (מ"מ). **9.** כמ"ש ותחדש פני אדמה צנשמתיך דחתיך משא"כ עכשיו עד שיקלו כו' (יהל אור). **10.** מפני שמעמ שנתמעטה הירח וירדה למטה מעולם לא נתחדשה צדוק שני המאורות הגדולים (אור יקר). פי' ואע"פ שכבר אמרו אותו הפרות ודוד המלך יש לומר שהיו אומרים מה שעתידיה השכינה לומר צימות המשח (מ"מ). **11.** וכל הוא סוד כל צטר דנפקין מכל (יהל אור). **12.** פי' שאז תהיה מתחדשת הירח צמילואה תחת השמש ממש דהיינו מלכות למעלה מנלח והוד תחת הת"ת מה שלא היה מצריאת עולם ועד עתה (אור יקר). פי' הפסוק עצמו מתרץ קושיא זו כיון דאין כל חדש תחת השמש, וסיהרא היא תחת השמש והיא אומרת שירה חדשה לך מתרץ בגין דנפלאות עשה ושיעור הכמוז מזמור שהווא השכינה אומרת

## פרשת היי שרה

דף קכג ע"ב<sup>2</sup>

ספר הזהר

תרגום

השדה קח ממני". מה זה "כסף השדה", זהו הכסוף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירושה.

**כשרב** יוסף היה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, היה אומר, מי שהוא עפר, איך (ריק) הוא זוכה לזה, מי יזכה ומי יקום, זהו שכתוב "מי יעלה בהר ה'" וגו'. אמר רבי אבא, בא וראה מה שכתוב, "וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף". זהו הכיסוף הגדול שהם עולמות וכיסופים. "ארבע מאות שקל כסף" ארבע מאות עולמות והנאות וכסופים. "עובר לסוחר", רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו.

**בא** וראה מה כתוב, "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו". ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתק של הממונה על ידי דומה. אמר רבי יצחק, כך למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממונים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. או לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים. ועל זה נאמר "ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר".

שמעני נתתי כסף השדה קח ממני מהו כסף השדה דא הוא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא:

**רב** יוסף כד הוה שמע פרשתא [דאן ממאריהון דמתיבתא הוה אמר מאן דאיהו עפרא מאי קא |ריקנא| (דיקנא) זכי להאי מאן יזכה ומאן יקום הה"ד (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהו"ה וגו' אמר רבי אבא תא חזי מה דכתיב (בראשית כג טז) וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין ארבע מאות שקל כסף ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין<sup>1</sup> עובר לסוחר רב נחמן אמר שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה:

**תא** חזי מה כתיב (שם יט) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא דמנא על ידו דדומה אמר רבי יצחק הכי גמירנא כל אינון דכתיבין בידו דדומה וממנן על ידו יקומו לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידו בפתקא שיאבדו בגיהנם לעלמין ועל דא נאמר (דניאל יב א) ובעת ההוא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר:

### מדרש הנעלם

"גר ותושב" אנכי עמכם וגו', שהגוף הזה הוא במנין אחד עמכם בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתוב, "ויענו בני חת את אברהם" וגו', כמו כן בדרך כבוד בדרך פיוס. זהו שכתוב "שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו". מה זה "נשיא אלהים אתה". אמר רבי פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן, הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו. "במבחר קברינו", במבחר הצדיקים, בחבורת הצדיקים המובחרים מנה אותו, הכניסהו בחשבון עמנו. ואיש ממנו לא ימנע את המנין, כי כלנו שמחים בו ומקדימים לו שלום.

אמר רבי יוסי בן

גר ותושב<sup>2</sup> אנכי עמכם וגו' (בראשית כג ד) דהאי גופא [הוי] כמניינא חד עמכון בחבורא דא"י אמר רבי ראה מה כתיב (שם ה) ויענו בני חת את אברהם וגו' כמו כן בדרך כבוד בדרך פיוס"הה"ד (שם ו) שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו מאי נשיא אלהים אתה אמר רבי פנחס קודם שיצא הצדיק מן העולם בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן ועל כן הם אומרים מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו במבחר קברינו במבחר הצדיקים בחבורת הצדיקים המובחרים מנה אותו הכניסהו בחשבון עמנו ואיש ממנו לא ימנע את המנין כי כולנו שמחים בו ומקדימים לו שלום:

אמר רבי יוסי בן

מאיר הזהר

בשפע אשר יושפע עליו. ואחר כך כיבדו באומרו תנו לי כאלו מתנה היא לו [מתנה] מה שקנה בזכותו. ואולי ירמוז עוד דבר נחמד הוא מה שאנו מכוונים בתפילתנו באמרנו בצרכת על הצדיקים, ואם חלקנו עמהם, שנחפלו לו יתברך שכל האורות והשפע והחסד שזוכה ונרות עם תורתנו ומעשינו הטובים יהיו גזוים ומופקדים בחלק הצדיקים הגדולים, שזה נהיה מוצטמים שאם ח"ו נעשה איז עבירה צר מנין שלא נאצל אותם בשעת המיתה, אותם הצדיקים שאינם רואים ליהנות אלא משלהם נותנים לכל אחד חלקו שהריית, וגם כבוד ישמח משה צמתנת חלקו ח"ו ש תנו לי, הרי הוא לי צמתנה ואין לך כבוד גדול יותר מזה (רמ"ז).

יא. ותענוגים בעולם הבא (ד"ה). יב. ילדה צין גר בעולם הזה וצין תושב בעוה"ב תמיד אנכי עמכם, כי בעוה"ב עסקתי צמורה ומעשים טובים כמו כן וצין בעוה"ב אהנה בגן עדן כמו כן, ולכן תנו לי אחות קצר עמכם (רמ"ז). יג. כי הוא ראוי להיות בחבורתם שהוא מנוקה מכל סיג ותלאה שמהם בא הפירוד והפיזור (רמ"ז). יד. כבוד הוא דברי יקר ותשיבות, ופיוס דברים נכוחים הממשיכים על הלב ומפייסים את הדעת שימנין ויסמוך בהם, ודוק כי בדברי אברהם הקדים הפיוס אל הכבוד, כי צמחילה הפיוס דעת הצדיקים באומרו גר ותושב וגו' וכוכר, שלא התעצבו צמחורתו ולכן אמר להם שהרבה זכות ומורה שדלתי גם להם ייעז